

KECSKEMÉTI LAPOK

ELŐFIZETÉSI DIJ:

Egész évre 5 frt — kr. Negyedévre 1 frt 50 kr.
Félévre . . . 2 . 50 . . . Egy szám ára 12 kr.

Különbözik az év folyóiban minden hónap elején
lehet.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

HIRDETÉSI DIJ:

4 hasabos petit sor 3 kr., többszöri vagy terjedelmes hirdetésekül árbejegyzés adatik.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP

SZERKESZTŐ LAKIK: III. TIZED, BUDAI-UTCZA, 189. SZ.

KIADO-HIVATAL: BUDAI-UTCZA, 186. SZ.

Bélyegdíj minden beiktatásért 30 kr.

Foglalások.

A városok, községek ingatlan vagyona úgy régen, mint most is „csáki-szalmájának” tekintetik sok magán birtokos által. Az egyes tulajdonosok valamint régen húzták, úgy most is húzzák azt jobbról, balról; foglalnak abból itt is, amott is, úton útfélen szemmel láthatólag, ha csak módját, szerit ejthetik.

Ős időkől fogva vértükben van az már az embereknek. Könnyebb a lelkeknek, ha egy kapavágásnyit, egy ekehasításnyit elfoglalhatnak a birtokaikkal szomszédos földekből, legyen az bár magán, vagy közbirtok. A törvény szigorú intézkedése sem képes az embereket az ily foglalásoktól elriasztani.

A magán birtokosnak sokkal könnyebb birtokainak határait a foglalástól, a megháborítástól megvédeni; mert lehetővé teszi ezt a mindennapi ellenőrzés, továbbá a birtoknak kisebb terjedelme, egy tagbani fekvése; és mert „nehéz ott lógni, a hol a gazda maga is tolvaj”.

Ellenben a sok ezer holdakra menő közbirtok ellenőrzése, a legnagyobb igyekezet mellett is nagyon nehéz, de sok esetben csaknem lehetetlen. Az ellenőrzésre hivatott közegek működése eredmény nélkül, meddő; kijátssza azt a szomszédok furfangos észjárása, gondolkodás módja és így foglalnak folyton és szüntelen. Így van ez országszerte, így van nálunk is.

Hogy mily mérben kapott lábra nálunk a közbirtokosok a folytonos foglalások általi megháborítása, látható az a közútak, a közlegelők és erdők mentén történt foglalásokból. Alig van a városnak olyan útja, olyan közlegelője, erdeje, melyből a szomszéd birtokos ne foglalt volna.

Utaink a folytonos, szüntelen ismétlődő foglalások által el vannak szorítva sok helyt el annyira, hogy azokon át a közlekedés majd nem lehetetlen; de ha lehetséges is, veszélyes jár.

Közlegelőink, erdeink széleit csak

nem mindenütt felszántások, beárkólásokkal megháborítva, megnyirbálva találjuk.

Ezen a tühretlen állapotban, ezen a folyton növekedő bajon segíteni kell még pedig lehetőleg rövid idő alatt, annyival is inkább, mivel mindennap újabb és újabb bajt szül, mivel a közérdek, a magánjogi viszonyok sürgetik, kívánják azt.

Az elfoglalt területeket vissza kell foglalni a jogtalan birtoklóktól.

Az utak vonalait, a megháborított megyéket helyre kell állítani, s a főbb törési-pontokat oly tárgyakkal kell megjelölni, melyeket az idő vas-foga megemészteni nem képes, melyeken az emberek furfangos gondolkodás-módja megtörik. Ily jelek lehetővé teszik a mezsgyéknek és útvonalaknak szigorúan pontos ellenőrzését.

Szerintünk a foglalások visszafoglalása, s az útvonalak helyreállítására legrövidebb úton úgy volna eszközölhető, ha a visszafoglalás keresztülvitelére városunk törvényhatósági közgyűlése által egy bizottság küldetnék ki korlátlan rendelkezési joggal, mely bizottság egy szakértő mérnök közbenjöttével a rendelkezésre álló „rég” városi térképek alapján a közlegelők határait, a fő közlekedési és dűlő-utaknak, valamint a szőlőskertek közt levő közöknek eredeti vonalait az érdekeltek jelenlétében meghatározná, és az elfoglalt területeket feltétlen rendelkezési jogánál fogva azonnal visszafoglalná, s ekként a régi állapot mindjárt helyre állítva, a főbb, és az időszaki ellenőrzésnél irányadóul szolgáló pontokat kövekkel ellátná.

A visszafoglalási munkát befejezte után szükséges, hogy a helyreállított útról részletes térkép készítsék, melyen az utak szélessége, hosszúsága, minden törési pont a legnagyobb pontossággal feltüntetendő. A szelvények a nagyobb hitelesség okáért a bizottság által hitelesítendők.

Az útvonalak ellenőrzésének könnyítése végett kívánatos lenne még az útvonalak szélesség szerinti osztályozása.

Ily, rendszeresen elkészített térkép alapján, megállapított osztály mellett az ellenőrzés rövid idő közökben minden nehézség nélkül fogatosítható.

A foglalások megállítására szigorú szabályrendeletnek az alkotás szintén nagyfontosságú.

Ezen munkálatok igaz ugyan, hogy nagy költséget igényelnek, de a költségeket sajnálni nem szabad, de sajnálni nem is kell; mivel arra nézve bő kárpótlást fogunk szolgáltatni a visszafoglalandó, s az eddig egyesek által díj nélkül használt elfoglalt területek, s azon tudat, hogy a város birtokainak határai, az utak vonalait, egyszer s mindenkorra meg lesznek védve az emberek kapzsi foglalásaitól és rendszeresen fűzött háborgatásaitól.

Emlékeszéd Hornyik János felett.

(Folytatás és vége.)

IV.

A fordulat, mely 1867-ben beállott, Hornyikot is magával ragadta. 1861 óta — egy évig terjedő megszakítás kivételével — ő volt a város főjegyzője, s az maradt 1867 után is. Addig, 1867-ig egyszerű hivatalnok volt, szívén viselő szülővárosa érdekeit, pontos, lelkiismeretes, a ki azzal a párttal mely Budán a kormány gyeplőjét kezében tartá, soha sem azonosította magát. Az egymást követő helytartóválságok közt az alföldi ember nyugot plegmájával várta, hogy mi lesz már ebből? Sőt Hornyik egy, 1864-ben, arra a gondolatra jött, hogy szülővárosa gazdasági és községi érdekeit előmozdítására jó volna „Helyi Lapok” cím alatt újságot indítani meg. Nagyon elbámult, hogy nem kapta meg az engedélyt a magas helytartóságtól.

Ez az újság, a mint ő contempláta, tisztán a helyi érdekeket szolgálta volna a politika kizárásával. A kiegyezés Keeskeméti is politikai pártokra szakgatta. S ezt ő természetesen és bizonyos tekintetben szükségesnek is tartotta. De úgy volt meggyőződve, hogy a helyi igényeknek megfelelő minden pártnak egyesülni kellene — mert azt, hogy a politikai szendély a város érdekeit háttérbe szorítva, a lakosok közt mérges és elkeseredett harcot s szakadást idézzen elő, a városra nézve károsnak hitte. Remélte, hogy ezen zászló alatt a politikai pártok közt megegyezést hozhat létre, s erre a legjobb eszköznek tartotta egy helyi lap alapítását. 1868. októberében

a szép műveltségű és jó tollú Madarassy Lászlóval egyesülve megindította a „Keeskeméti Lapokat” egy ismeretterjesztő hetilapot, melynek Madarassy volt a fő-, ő pedig a segédszerkesztője. „Helyi érdekeink” cím alatt Hornyik kifejtette programját, mely a politikai küzdelmek káttérbe szorításával a társadalmi fejlődés emelését írta a lap zászlójára.)

Ez a társzerkesztés nem sokáig, alig egy félévig tartott. Valami nyíltéri perpatvar miatt 1869. április 17-én Madarassy megvált a szerkesztőségétől s a főszerkesztés Horváth Döme, Hornyik kedves barátja és elvtársa kezébe ment át. De Horváth hivatalos teendői miatt 1869. október 16-án lemondott s ettől fogva 1872. április 27-ig a főszerkesztést Hornyik vezette.)

A „Keeskeméti Lapok” első számában közzölt program Hornyiknak egész szerkesztői és segédszerkesztői munkássága alatt irányadóul szolgált. Ez utóbbi minőségében, eladdig, míg a felelőség egész sulya nem nehezedett az ő vállaira: rovatot vezetett és cikkeket írt a városot érdeklő közművelődési és tanügyi kérdésekről. Eleinte csak igyekezett arra hatni, mire később egész sulyal törekedett, hogy egységet hozzon létre a politikai pártállások miatt meghasonlott polgárok közt. Hogy kézzel fogható példákat mutasson fel, kikutatta a történeti vonatkozásokat s a mult és jelen közt párhuzamokat állított fel. Ime, mikor a reformátio vallásos pártokra szakgatta az országot s a hitefelek mint ellenségek irítottak egymást, ugyan ezek Keeskeméten békés egyetértésben éltek egy templomban imádták az Istent. S ma a pártok politikai zászlók alatt törnek egymásra és szenvedélyeiknek feláldozzák a város érdekeit. Ezt nem szabad tenniök: mert Keeskemét nem az övek — öseikről maradt hitbizomány az, melyet fiaikra kell hagyniök (17. szám „Hajdan és most” cím alatt).

Sokkal élesebben praecisirozta ezt a törekvését, a mint egészen átvette a lapot. Sürgette a politikai ellenségeskedések megszüntetését. Kért, könyörgött s mert ez nem használt, erős szavakkal intett. Megkezdte a Másvilági leveleket. Most egy Mátyás korabeli katona szállt le az égből (43. sz.), majd Rákóczy egy kuruca tett látogatást Keeskeméten (47. sz.) Hajj! de egyik sem ismert Keeskemétre, az elfajult gyűlölködő, pártokra szakgatót ünöz városra, s ezek egészen neki búsulva dicsőítették a régi állapotokat az ő idejükből.

De sem Mátyás katonájára, sem a

¹⁾ Idősb Szinyei József barátomnak köszönhetem, hogy a programzámot használhattam.

²⁾ Csak az 1871-iki évfolyamban volt Madarassy mint segédszerkesztő megnevezve.

KECSKEMÉTI LAPOK TÁRCZAJA

Nyary József emlékezete.

Február 20-án ért véget hosszas vívódása a halállal; a természet örök törvénye szerint a halál lett a győztes.

A kit az istenek szeretnek, fiatalon hal meg, mondta a görög bölcs. Nyary Józsefet szeretete az Isten, nagy kincsét bízott rá, finom érzésű szívet, fényes elmét, költői lelket. Ez a nagy kincs nem kamatoztathott eléggé, mert romlandó testbe volt rejtve. Megnyugsunk, ha egy aggastyán dől a sirba, mert sokat élt, szerethetett, munkálkodhatott, érett volt a halálra; de fáj látni, ha a halál fagyos lehellete reménytelenül ifjút vagy nemes tevékenységnek élő férfit öl meg!

Nyary Józsefnek nem oly régen nyílt meg a tettek sorompója. De azért nem egy érdemet szerzett már a tanítás és nevelés terén. Égett, forrott a munkakedvtől. S ekkor egy meghülés és lelki szenvedések kifejlesztik benne a kórt, melyre régóta hajlandósága van, s ezen kör hónapokon át gyötöri és végre megöli!

Nyugodjatok meg, édes véreim,
Az Úristennek rendezesin!

mondja a költő.

A boldogult 1860-ban született október

hó 14. Szegeden. Korán kezdte iskoláit. Tanuló-éveit nem ritkán zavarta anyagi gond. Nyary már II. osztályos korában kereste meg élelmet tanításból. Nyomorgása mellett is vig gyermek és ifjú volt. Tanuló társai között az elismert első tehetség ő volt. Korán fejtett költői tehetsége. Negyedik osztályos korában noteszét tele írta apologekkel és antik-méretű ódákkal.

Nyary József 1876. aug. 27. öltözött be kegyesrendi újoncz-növendeknek. A vizsgáló orvosnak némi aggályai voltak, nem mell-beteg-e; de végre bizott erősnak látszó természetében. Az évet, melyet a noviciatusban töltött, élete legszebb idejének emlegette gyakran. Rendkívül munkás volt és rajongással esüggött előjáróján. Egymás után vándoroltak hozzá a római és magyar classikusok a váci házi-könyvtárból. E mellett sok költeményt is írt. Néha magában dúdolgatta egy-egy kedvelt népdalt; és a dal önkénytelenül folytatódott ajkain. Az újoncz-év végén egy egész kötet verset adott át nekem megbirálás végett. Aránylag csinos költemények voltak, de sok volt bennük a halálvágy. Ovtam a Lenuisumtól. E költeményeket később jobbra megsemmisítette. Váczon tökéletesítette magát a német nyelven, melyet utóljára folyékonyan beszélt. Itt sajátította el az olasz nyelvet is. Kedvelt olasz költői Petrarca és Torquato Tasseo lettek.

Vácyról Keeskemétre jött, hogy a VII.

és VIII. osztályra eső tanulmányokat elvégezze. Költői ere is buzogott. Egy alkalmi, gondolatoktól duzzadó drámai költeményt írt, melyet társai közül néhányan elő is adtak 1879. márc. 25. Az iskolai költői pályázatokon nem versenyezhetett vele sikeresen senki. Kucserik Sándor piarista tanár ötvenéves tanári jubileumára írt alkalmi költeménye az idő egyik legszebb, megjelent költeménye.

Ezután következett nyitrai két évét a theologiai tanulmányoknak szentelte. Ezen kívül szorgalmasan tanulta a francia nyelvet, melyet világos és értelmes voltáért szenvedélyesen megszeretett. Kedvelt költője Béranger lett.

Nyitráról Budapestre került a tudományegyetemre, s onnan egy év múlva, a tanári alpvizsgálat letétele után, Tatára tanárnak. Egy év múlva Nagy-Kaniszára helyezték. Nagy-Kanisza idősele alatt szentelhetett áldozatrá 1883. decz. 28. Vesperebbent; ugyancsak ezen évben tett tanári vizsgálatot. Nagy-Kaniszáról egy év múlva Temesvárra helyezte rendének kormányja, s ott négy évig tanított. A jelen tanévét Nyitrán kellett volna töltenie, de az éles éghajlat rendkívül ártott romlatag egészségének. Üdülést végett 1888. okt. 9. városunkba jött. Itt meg eltanitgatótt társai tanácsa és akarata ellenére is Karácsonyig. Ez idő óta tudóba jára rohamosan fejlődött febr. 20-ig, mikor a halál véget vetett hosszas szenvedésének.

Baja család; de Nyary rendkívül mérésélt élete sokáig nem engedte a kórt kitörni. 1887-ben Karácsonykor Rómába zárandokolván, valószínűleg ez útján hült meg.

Nyary első sorban mindig költősségének élt. A classica philológiából tört tanári vizsgálat után íres idejét kedvelt iró olvasásának szentelte. Legjobban szerette Horatiust, kinek művei 9—10-féle kiadásban vannak meg könyvtárban. A római világba annyira bele élte magát, hogy útelten lett műsájához. Ritkán takadt ajkán dal. Nagyon szigorú volt önmagához és nyilvánosság elé nem igen szeretett lépni. Temesvári ideje alatt számos és gondos színi kritikán kivül sok, többnyire névtelenül megjelent költeményt írt. Legnevezetesebb alkalmi költeménye a temesvári magyar színház megnyitására (1887. okt. 1.) írt szép Prologia, melyet a közönség riadó lelkesedéssel fogadott s a helyi nemlet lapok siettek lefordítani. Különösen lelkesült Temesvári legnagyobbbrest németajkú lakossága a következő sorokon:

„Sivünk, eszünk magyarrá lenni kését,
Legyen magyarrá végre a szavunk!
S miről sok költő illette az zengett:
Magyar szóval mutassunk honszerelmét!”

Tudományosan sokat foglalkozott Nyary, de azért a nyilvánosság elé lépni, vagy gondolatait és nézeteit papírra vetni arra, nehezen volt rábirható. Temesvárott mint a

kuruczra nem hallgatót senki. Kibékülés helyett mind élesebbé vált a pártok tusája. A felzavart kedélyek lángja mind jobban égett, s Hornyik minden békítő kísérlete olaj volt a tüzre. Intő szavai ingereltek s úgy járt, mint a meseköltő özvidó kutyái: őt rohanták meg. Gyánúsították, rágalmozdították, szidták. Áldott nyugalmából ez sem zavarta ki. Azzal a becsülettel és szenteséggel, mely a nyugodt öntudatból merít erőt, kelt lapja védelmére. Hát mit akart ő? egyenesen a politikai meddő viták által pártokra szakított erők — nem sikerült; egyesülésre, összetartásra, egyetértésre hívta fel az egyleteket, intézeteket — ez sem sikerült; hivatkozott a történelem lapjaira, példákat állított fel a múltból — mind hiábán! Mit bírja ő — üssék, csak hallgassák meg!

Dehogy hallgatták meg — egy a leg-hívtanyább szellemes fajtájából való ember (Asztalos) Kecskemétre vetődött s rövid idő alatt ura lett a helyzetnek. Hatalmassággá nőtte ki magát, a ki ellen sokáig hiábán küzdtek a jobb elemek. Egész szája izére beszélt az alsóbb néposztálynak, mikor a szubát magasztalta a buda rovására, hirdette, hogy hátán kihordja azokat a kaputos osztályból, kik becsületes emberek. Sokáig eredménytelenül küzdöttek ellene a higgadtabb sajtóban, szöszéken, társadalmi úton s küzdött maga Hornyik is, utoljára jatszva ki legelősebb atout-ját a historiai vonatkozásokat.

„Egy lap Kecskemét város újabbról történelméről” — ezim alatt cikksorozatot indított meg lapjában (1870. 6.—11.), mely rendkívül érdekes történeti tanulmány volt. E szárad elején mulató társulatok alakultak Kecskeméten, melyeket egy rovtól előléti ember veszélyes mozgalom támogatására használt fel, s kormányai beavatkozására vont maga után. A dolog sokáig húzódtott s végeredménye Kecskemét teljes megaláztatása lett: a város teljesen Pest megye hatóság alá került s anyagilag is rendkívül sok kárt szenvedett. Tanulmányát Hornyik párhuzammal fejtette be a régi és mostani idők közt.

A befejező szavakban ellenfeleink felelt meg, hogy mi köze neki Kecskemétnek? Jogos önértéssel, az indignatio hangján vágta szemök közé, hogy ő kétezer éves sirjából feltámasztotta Kecskemét múltját s megfizetett a mende-mondák salakjától, s ezért közel volt ahhoz, hogy hadi törvényszék elé állítsassék. „En tehát megmentem — mondá — Kecskemét múltját — s nekem ne lehetne szavam a város jövőjéhez? Aztán megmutatta a hasonlatot a két korszak közt. Akkor két-három társulat képezte a zavar böleséjét; most az eiszigeteliséget fentartják a pártkörök. Akkor a nép az előjáróság ellen zajgott; most az intelligentiára támadt. Akkor egy rovtól előléti ember lázított; most egy kétes múltú ember áll a demagogia élén. De cikket beküldéni szavakkal végezte: fogjanak össze a jobbak a veszély elhárítására.

S a veszélyt csakugyan elhárították, de még sokszor kellett Hornyiknak intő szavait hallatni a nyugalom helyreállításáig. S fel is szólalt, jól az igrisi cigány vajda gúnyjával ostorozva a visszaéléseket, hol Hadadi Boldizsár álnev alatt tárgyalva a városot érdeklő kérdéseket, s hol Boldigréti Vig Lászlót szólaltatva meg, ha valamely fontosabb hazai érdek védelmére kellett felszólalni. Koronkint a mint tárgy akadt, előjötték a másvilági levelezés is — hangot adva a borongó hazafi fájdalomnak. Aztán ha valami olyan tárgy került szönyegre, melynek mulatást kellett ismerni, megírta annak történetét.

délmagyarországi régészeti társulat második titkárját rendkívüli munkaképvége lepte meg és néhány régészeti cikket írt, melyek mind kiváló szakavatottságról tanúskodnak. Az 1887-i római zarándokúton részt vevő, utazása emlékeit és élményeit egy külön füzetben írta meg. E kis úti rajz szellemmel és gazdag kedélyvel van írva. Kiténik belőle, hogy írja kitünően érti az élvezetes és tanulságos utazás nehéz mesereségét; s nem csodálunk, ha kimondjuk, hogy zarándoktársai közül kevés látott annyit, a mennyit Nyáry.

Nyáryt, az embert, bizonyos bízské ön-bizalom jellemezte. Gyámolt szive volt. Soha szeretőbb társat és barátot nem ösmertem. E mellett azonban minden barát-ságnak följéle helyezte az igazságot. Nézetét makacsul védte és kitünően érvelt mellette. Nagy elméje és kitünő szive között a harmóniát a vallásosság tartotta fenn. Csodálatos melegség áradt szavaiból, ha valamely vallási tárgyról beszélt. A két-kedők felett mely szánalmat érzett. „Az ily szegény”, mondá gyakran, „nyugodt és egyváltu, boldog és lemondó életet egy percértér néha odaadna egész tépeldő életét”. Kedvenc imádságos könyve a Biblián Kempis Tamás könyve volt Krisztus követéséről. Utolsó napjaiban is egy magyar Kempist kapott, mi boldog mosolyt esált szenvedő arczára. Ott volt a kitünő könyv párnája alatt. Gyakran vette elő, míg te-

Egy fogadalmi emlék ez. alatt az 1739—40-iki fekete halál megsejntére emelt szobor történetét írta le (1869. 47).

Az 1869-iki honvédsorozat alkalmából leírta az 1848-iki első honvédsorozatot (44. sz.). Aból az alkalomból, hogy Löw Lipót a magyarországi zsidók történetét készült megírni, kiadta a kecskeméti zsidók történetét (1870. 16.—18.).

Elő akarván készíteni, hogy a város Pesten levő házát fölépíttesse, megírta e ház vásárlásának történetét. (1870. 24.—25.).

Intő példán „Egy tekefe lap Kecskemét város újabbról történelméről” — ezim alatt egy mult századi sikkesztésnek s aból származott pernek és kivégzéseknek drámáját írta meg (1870. 29.—31.)

Még egy történeti visszapillantás van tőle. „A kecskeméti lovadla története” s két Mátyás korabeli oklevélnek — melyek a városi választási jogoknak megszorításáról szólnak — fordítása, mind a kettő a napi események hatása alatt készíttve. De a sok munka és küzdés kifárasztá. Bármily kitünő emlékező tehetőséggel bírt is, azok a történeti vonatkozások, melyekre a Másvilági levelekben s Boldigréti Vig László közleményeiben lépten-nyomon találok, igénybe vették egész erejét. Aztán nyíltsga, egyenessége, szókimondása sok kellemetlenséget okozott neki. Nem szívesen hallgatták, ha a jövőre hivatkozott: majd lesz ennek a kornak is történeleje, ki egyik másik üzemelt ki fogja deríteni. De a rendszeres és folytonos üldözés elkedvetleníté, s a szerkesztéssel és nyilvános politikai szerepléssel járó izgalom fáraszták. Mind ez lassankint megérlelte elhatározását, hogy 1872. április 24-én visszalépett a szerkesztéstől.

Hornyik négy éves szerkesztői pályája alatt egész munkásságát Kecskemét érdekében fejtette ki, s csak egyetlen egyszer szólalt meg másutt mint saját közlönyében midőn 1868-ban a Magyar Történelmi Társulatnak, mint választmányi tag, elfoglalta székét. „A rézők ellenfordalma” című cikkével, melyben azokat az adatokat is felhasználta, melyeket Kecskemét városa története IV. kötetében az akkori sajtói szonok miatt nem értékesíthetett, s mely a Századok 1868-iki évtolyamába látott világot.

E hosszú irodalmi pályán kifejtett munkásságát több ízben elváltó gyász szakaszta felbe, 1856-ban elszedte első nejét, ki hat kiskorú gyermekkel hagyta őt özvegyen. Három évvel utóbb újra megnősült. Pár évi háborítatlan boldogság után szomorú napok következtek: előbb négy gyermekét s végre 1871-ben második nejét is elveszté. Ez megtörté az életvonal tevékeny embert, s bizonyval befolyással volt elhatározására hogy a „Kecskeméti Lapok” szerkesztésétől visszalépjén.

S attól fogva, hogy ez elhatározását végrehajtá, ritkán szólalt meg nyilvánosan, utoljára 1883-áprilisében a kecskeméti Katona-szobor leleplezése alkalmából. A főjegyzői hivatal is elég gondot adott egy olyan lelkiismeretes hivatalnoknak, mint ő volt. Aztán a mi hivatalos dolgai elvégzése után üres ideje maradt, azt Kecskemét város történeté utolsó kötetének befejezéséhez akarta felhasználni; de a korban már előhaladt térfi s munkájában nem haladhatott úgy, mint szeretne volna, ideje java részét a főjegyzői felhalmozott teendők vették igénybe. Mind ez aggasztá. Félt, hogy a munkát, mely-

*) A Budapesti Hírlap 1883-dik évfolyam 104-dik számában Adatok közöl Katona Józsefről, családjáról s szülőházáról.

hette, s olvasgatót belőle. Az a megható fejezet volt kedvenc olvasmánya, melynek címe: „Az emberi nyomorúságról s siralom-végében”. Megindultán szóltá olvasni: „Merrő nyomorúság a dolgod, valamerre térüls-fordulsz, ha csak Istentehz nem fordulsz! Kempis vigasztalta meg, ha szenvedési közben néha türelmetlenné lett.

Halála általános részvétet keltett mindennél, a hol valaha megfordult. Különösen Temesváron, a honnan volt társai és tanítványai s magánosok kildtek koszorúkat sirjára. Ott voltak ezenkívül ravatalán rokonsága, a helyi tanintézetek, helyi rendtársai és a kath. gym. ifjúsága részéről koszorúk. A temetőbe a helyi középiskolák tanuló ifjúsága tanárakkal, városunk intelligentiája nagyobb részt és beláthatatlan néptömeg kísérte ki.

Sókat szenvedett barátunk, Isten veled! Óhajtuk és rettegjük a halált: te túl vagy már, nincs kétség útdon. Egy boldog hazában vérszánk. Ott őrizték iratáid között évek hosszú során át négy sirratot. Szegény barátunk, talán sejtéd, hogy rád illenek, hogy hamar lesz szükség rájuk? Magadnak készítté a sorokat:

„Sötét a sir... am a hínék
Árhat rajta szent világa;
S ebben él a hűlő szívnek
Szent reménye, égi vágya”.

Dr. Erdélyi Károly.

nek egész életét szentelé, csonkán fogja hátrahagyni, s elhatározta, hogy élete hátralevő részét egészen osztatlanul annak fogja szentelni. Hogy ezt a szándékát végrehajthassa, 1883. febr. 15-én lemondott főjegyzői hivataláról.

Egy év híján felszázadig szolgálta a várost. Midőn lemondását felolvasták, a városi közgyűlés teljes fizetéssel nyugdíjazta örökös tiszteletbeli főjegyzői címmel s azon óhaját kitejézésével, hogy megkezdett munkáját fejezze be.

A végzet másképp akarta. Alig egy hóval nyugdíjaztatása után súlyos beteg lett. Élete ettől fogva a szenvedések hosszú láncolata volt, melyektől a halál több mint négy évi kínos és gyötrelmes szenvedések után, melyeket a gondolat, hogy munkáját nem fejezheti be, még súlyosabbakká tett — 1885. okt. 8-án váltotta meg. Temetése közrészvét mellett másnap történt meg.

A fájdalom első benyomása alatt Hornyik barátai és tisztelői módokról gondoskodtak, hogyan örökség meg emléket szülő-városában s tartásuk fen az iránt az érdeklődést gólgártársai szivében? Különböző indítványokat tettek: állítsanak éreszobrot és síremléket, festessék le az arcképet a közgyűlési terem számára, adjanak ki egy „Hornyik-Album”-ot. De megfeledeztek arról, mi irodalmi tevékenységét és munkásságát betétezte volna: adják ki összegyűjtve kisebb betéteit tanulmányait s ezek közt Kecskemét mult századi gazdasági történetének elkészült töredékét, mely egy időszaktól ki-merítvén, önmagában is egészet képez s mult századi történetünknek megbecsülhetetlen adaléka. Kecskemét tortozik ezzel Hornyik emlékének s a magyar történetírásnak.

Mert igazában, bennsőbb senki szülő földjén nem szerette, hasznosabban nem szolgálta, mint e szerény, igénytelen minden követelés nélküli férfi. Város történetét a magyar történet kiegészítő részévé tette, s úgy írta meg azt, hogy a legegyszerűbb polgár épen annyi élvezettel olvasgatta, mint a mennyi tanulsággal használgatta a történetit.

És önk uraim, fogadják köszönetemet hogy engem bíztak meg elhunyt barátom emlékének föllevenését-el. Halás és könnyű feladat volt. De jól esett szívemnek az ünneplés és nemes pályára még egyszer visszatérhetni.

A Grande Chartreuse és a kartauziak.*)

— Vajda Viktoról. —

A mult nagy egy részét Lyonban töltvén, miután többek között Spanyolországba tervezett kirándulást is megteremtett volt, egyik legrégibb álom teljesedésének láttam közeledést. Rhodani égjálok híven, az ősrégi Lugdunum azonban a leg-sajátságosabb időjárás szeszélyének volt kitéve, most fázott, majd meg olvadt a rettenetes melegben. A Rhône, ez a hatalmas folyam, mely az örökké emlékeztetés átkelésnél annyi emberbe került Hannibálnak, ritkán csillagot kéte zomáczában, inkább szennyesen hömpölygő te tarjos hullámait. Az egész környék most annyival inkább érezte e mostohaságot, mivel úgy látszott, mintha az idő végleg kifordult volna sarkából. Folyton folyvást esett, áradt mindenfelé, hűvös köd borongott az úrban. A Dauphinéban nagy kárt tettek a vadvizék és tartani lehetett, hogy a ki elindul s valamikép eljut is oda, könnyven ott rekedhet s nem egyhamar szabadul onnan. Ily viszonyok között némi aggodalom szállta meg az utazót, hisz a távol idegenségben nagyobb vigyázatra van szükség mint ideháza.

Mindazáltal a vágy meg kíváncsiság legyőzte a gondot, s egy esős vasárnap délután elindultam, estére pedig Grenobleba értem minden baj nélkül. A bérceket ormain csillagot a régi hó, a közel fekvő magaslatoakat frissen esett hó borítá. Anynyival érdekesebb volt a tájkép: tél a nyár közepén. S midőn harmadnap a grenoblei nagy társzeknek egyikén, kedves társaság körében utának eredtem, a vidék bájjában nem győztem eléggé gyönyörködni. Vágyam teljesedett, tanultam, tapasztaltam, s most élveztem az olvasót a legönzetlenebb szerzet bölcöslőit, a bércek közé, hol a felhők megvártnak a szirtek elől s a lejtők alján szent Bruno tanítványai, a kartauziak ájtatos elmékdésében, az Istennel társalgvá töltik szelid napjaikat.

A Grande Chartreuse messze, nagyon messze van tőlünk. Franciaország keleti részén, Olaszország közelében fekszik. Bárhonnan közelítsük is meg, úgy mindig Saint-Luan rent-du-Pont város ama pont, melyet mulhatatlanul átba kell ejtünk, hogy

*) Leghelyesebben „kartauziak”, mely kifejezés még leginkább megközelíti a rend régi ordo cartusiensis nevet.

*) Szent Bruno kolossális szobraival és egy szép templommal, melyet a kartauziak emeltek.

magába a monostorba jussunk. Az említett város kulcsa a Grande-Chartreuse-hegységnek, s ha onnan útnak eredünk, úgy legelősebb is a Guiers-Mort vesi igénybe figyelmeztet. Az eleinte oly csendesen folydogáló patak mind szenvedélyesebben iramlik; sziklárol sziklára lejt, mely-sébe vész. A vizek mentén csakhamar rábukkanunk az úgynevezett Fourvoirie-ra a Chartreuse-likör pompás szeszének gyártelepére. Mert a szerzet, miként mindenhol, úgy itt is alapítója, terjesztője volt a milveltségnek, átalakította ez iszonyú vadont s igénybe vette a patakok hatalmas vízerejét, mielőtt azt a környéken ismerték volna. Így jöttek itt létre a gyárak, műhelyek, s a kartauzi vas már a középkorban is híres volt.

A Fourvoirie után a sivatagba jutunk. Sziklafalak között folytatjuk útunkat, mesz-szirol halva a vizek fenyegető moráját, a hullámok dühös epokadását. E közben az út annyira összeszorul, hogy széles kocsiunknak alig jut hely; s ha feltéknünk, fejünk felett követek látnak meredni. Majd tűnülni kezd a tér az egyik oldalon, hanem ezzel arányban annyira megsűkül az ellenkező oldalon, hogy a pizai toronyhoz hasonló görögöségi szirtoszlopok összesorakadása ellen egy percze se vagyunk biztosítva. E rémítő magasságok, e szédítő mélységek között alig vesszük észre, hogy szent Bruno hídjára értünk, a honon borongva tekintünk az általunk tátonzó mélységbe, a hegyi zúgó eszevesztett jatakába. Követjük kijelölt pályánkat, s ime hűvös percz múlva a sivatag 40 méternyi magas szirtgúljára előtt találjuk magunkat. Ormát kereszt díszíti, az egészét a monda lebegi körül. Csak ezután térünk a sziklárol kiereszkedni vonalra, a tunellek és boltívek alá. Ezek elmaradnak; a határ gyérül, megtisztul, szeliden emelkedünk, s ime előttünk a sok csoportú rengeteg épület.

Sajátságos, hogy e világhírű, nagyvezetésű monostoról épp hazánkban írták azt, a mi leginkább hathatja meg az embert, a mi kitörülhetetlenül védők be az ember szivébe és felédhethetlenül érzelmek állandósul ott. Werthertől Atalág, Atalától a Kartauzi-ig több-kevésbé eltérő árnyalatok gyűrűjében hasonló vivódást találunk, s valamennyi közül legkivált a Kartauzi ragadja meg egész valóunkat, mert legközelebb áll hozzánk, leginkább illik be korunk és törekvésink keretébe, legemberibb.

Mindjárt a bevezetés a regény középe vezet, mert hangulatot ébreszt, s oly ügyesen készíti elő a cselekményt, miként görög tragédiában a kar mindig előbbre visz az erőt. Vagy miként valamely nagy és komoly dalu nyitányában, a hallgató mindjárt megleri az alaphangulat, mely az egész művön végig vonul s vele már előre megsejti az esemény mivoltát: önkéntelen érzi, hogy az szomorúan fog végződni. Eötvös gyors egymásutánban mondja el, hogy Vaureb (helyesebben: Voreppe) magányból, hol kalauzt és öszvért bérelt magának, tovább sietett a nagy pusztá kapujához. Remélt esetleli a vidéket. „A keskeny hegynyíláson — írja — zúgva rohan át a hegypatak, a bérceket a merre csak látni, fenyes erdő takarja munky zöldjével, s mihelyest a kapun áthaladtunk, vadonban gondolhatnók magunkat, ha a kis kápolna harangcsengése a kalauzt imádságra, s magunkat arra nem intene, hogy a kört elérjük, melyben annyi szenvedő ki nagy civilizációnk közepette csak sebeket talált, menedéket keresett. A helynek jó nevet választottak: csakugyan pusztá az. E sötét fenyesekben, melyek szakadatlan sorban feketélnek e bércek felett; s a szikláokban, melyek majd nagyobb tömegekben nyúlnak ki a hegyoldalon, majd szétszórvá, miként azokat az utolsó zápor ott hagyá, fehérlenek az úton, végteletlen elhagyottság képe emelkedik a vándor előtt; s mennyit kelle hát szenvedni vagy reményleni annak, ki ily bús menedéket keres ki először magának, hogy fájalmal után megpihenjen vagy önkínzással menyorszót érdemeljen magának; s mennyit azoknak, kik e külszöbön utána léptek át, de azon feltételre, hogy soha a világra visszatérni nem fognak; soha oda, hol minden virágot egyenként látták lehullni, hol minden reményzöld előttük eltűnt, míg az egész kör kopár téli kintöst ölte magára s számokra csak egy remény naradt, sötét s komoly mint e fenyesek zöldje, melyet a haladó év meg nem változtat, de örökké mint ez, — a hit. — Itt a fáradaatlanul leomló patak mellett talán nyugalmat kerestek ok, talán csak oly helyet, melyen az ár dörgése a kétségbe eső panaszt áthangozza szavával, s a sóhajtozó ágak a kegyetlen világ gyűnykacaját, melylyel az egykor panaszunk fogadta, elfelejtetik. S valjon feltalálták-e hód és sírörömet s nyugalmat, melyért mindent oda adtak, még éltök romjait is; melyért évekig sóhajtoztak, sítak és imádkoztak magányukban. — Ki tudja?”

Mily mesteri fokozat, mily remek jellemzés a környezetnek, a hős alaposan kimerített küzdelmei feltárással. Aztán mennyi érdekes epizód, mennyi tanulságos

Kiadás:

Visszafejtett betét és tők. kamat	117,936	frt. 56	kr.
Kifizetett folyó kamat	306	" 72	"
viszelszám. és törített kamat	58	" 62	"
Váltókra	218,081	" 52	"
Magánváltó	6,840	" "	"
Jelzálog kölcsön	28,470	" "	"
Tökeelhelyezés adósk. folyószámláján	47,000	" "	"
Igazg. t. díj, tisztv. és szolgál. fizetése	1,355	" 50	"
Üzleti költség	488	" 37	"
Osztalék	34,500	" "	"
Köz- és jótékonykezeli számlán	800	" "	"
Állami és községi adószámlán	1,500	" "	"
Értékpapírok számláján	3,525	" "	"
Pénztárállás 1888. febr. 28-án	460,352	frt. 29	kr.
	35,002	frt. 19	kr.
	495,354	frt. 48	kr.

Kimutatás a kecskeméti kereskedelmi ipari hitelintézet és népbank febr. havi forgalmáról.

Bevétel:

Pénztárállás 1889. január hó 31.	23,894	frt. 77	kr.
Váltó visszafizetésekből	296,268	" 36	"
Folyószámlák után	98,401	" 96	"
Telepítvények után	"	" "	"
Osztrák-magyar-bank bpesti főintézetének képviselete után	17,746	" 31	"
Kamatok után	5,539	" 16	"
Díjak	343	" 06	"
Késedelmi kamatok	64	" 26	"
Átirási díjak	"	" "	"
Nyugdíj-alap után	17	" 76	"
	442,275	frt. 64	kr.

Kiadás:

Váltó leszámítására	268,365	frt. 30	kr.
Folyószámlákra	60,987	" 79	"
Telepítvényekre	"	" "	"
Töke elhelyezésére	60,000	" "	"
Időközi kamatok:			
a) Telepítvényekre	77	" 63	"
b) Folyószámlákra	31	" 36	"
Üzleti költségekre	479	" 99	"
Elnöki tiszteletdíj és tisztv. fizetése	58	" 33	"
Nyugdíjra	800	" "	"
Állami és községi adóra	"	" "	"
Állami illetékek a folyószámlák időközi kamataira	"	" "	"
Osztrák-magyar-bank bpesti főintézetének képviseletére	20,279	" 51	"
Pénztárállás 1888. febr. 28-án	411,079	frt. 91	kr.
	31,195	frt. 73	kr.
	442,275	frt. 64	kr.

NYILTTÉR.

Emesztési zavarok
gyomororva, étvágytalanság, gyomorférgés stb. valamint a légzőszervek hurutja, bő nyakkepződés, köhögés, rekedtség, mindezek oly bántalmak, melyek ellen régi idők óta a

WATTONI-FELE
GISSHÜBLER
legfőbb egysége
SÁVANYU-KUT

kiváló sikerrel alkalmaztatik.

Újabb árverési hirdetmény.

A kecskeméti kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy Kecskemét város közönsége s az elrendelt oszlatkozás folytán ugyanazon végrehajtónak **K. Kovács István és neje L. Szabó Julianna** végrehajtást szenvedők ellen 100 frt beszámításával 192 frt 58 kr., illetve 54 frt 92 kr. tőke és jár. iránt folyamatban lévő végrehajtási ügyében a kecskeméti 1615. sz. tjkben 1813. rsz. a. foglalt a végrehajtást szenvedők nevében álló házirtok tartozékaival együtt 1200 frt kiküldési árban, tekintve, hogy a korábban elrendelt árverés a 4532/1888. számú hivatalos jelentés szerint sikertelen maradt, a végrehajtást kérelme folytán az 1881. évi 60. t. cz. 178. §-ához képest az **1889. évi Április hó 3-ik** napján d. e. 9 órakor újabb egyetlen határidőben a kir. törvényszék telekkönyvi helyiségében megtartandó nyilvános árverésen a 2667/1888. sz. a. már megállapított, s a hivatalos órák alatt a telekkönyvi hatóságnál, valamint Kecskemét város polgármesteri hivatalában megtekinthető feltételek mellett a kiküldési áron alul is eladható fog.

Venni szándékozók tartoznak a kiküldési árul szolgáló becser 10%-át készpénzben, vagy ovadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez bnatpénzü előle letenni.

Kelt a kecskeméti kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóságnál 1889. Február hó 6.

Bogoss Endre,
kir. törvénzi bíró.

52 (1-1)

Eladó ház.

Nyúl Jánosnak VIII tized, kis-halasi-útea 46-ik szám alatt levő, 4 egymásba nyíló szoba, kamra, istálló, pince és fűskamrából álló háza előnyös feltételek mellett szabadkézből eladó.

Értekezni lehet ugyanott a tulajdonosnál. 51 (3-1)

Árverési hirdetmény.

A kecskeméti kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy Takaró Imre végrehajtónak **B. Szabó Sándor** ügy is mint gyám és társa végrehajtást szenvedők ellen 100 frt tőke és jár. iránt folyamatban lévő végrehajtási ügyében az iszáki 1537. sz. tjkben 227. rsz. alatt foglalt s B. Szabó Sándor és nehai neje Czifrus Judit nevében álló szénrúti tartozékaival együtt 215 frt kiküldési árban az **1889. évi Május hó 3-ik** napján délután 9 órakor, mint egyetlen határidőben, e kir. törvényszék telekkönyvi helyiségében megtartandó nyilvános árverésen az egyidejűleg megállapított, s a hivatalos órák alatt a telekkönyvi hatóságnál, valamint Isák község-hatóságnál megtekinthető feltételek mellett a kiküldési áron alul is eladható fog.

Venni szándékozók tartoznak a kiküldési árul szolgáló becser 10%-át készpénzben, vagy ovadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez bnatpénzü előle letenni.

Kelt a kecskeméti kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóságnál 1889. évi Február hó 5-én.

Bogoss Endre,
kir. törvénzi bíró.

50 (1-1)

MEGHÍVÓ.

A farsang zártával hót vagyok az igen tisztelt üzletlatozatoimat márczius 6-án, vagyis hamvazó szerdára egy

heringestélyre
(Schmansz-ra)

ezúttal tisztelettel meghívni. Ez estylen Balog Andris zenekara fog közreműködni.

Alázatos szolgálja

Diamant Mór,
vendéglős és kávéház tulajdonos.

54 (1-1)

Gazdák figyelmébe!

Clayton & Shuttleworth

mezőgazdasági gépgyára ajánlja számtalan kiállításon kinttett

takarmány készítő gépeit, u. m.:
szecskavágó, répavágó, csutkás kukorica darálókat kézi- és lőerőre stb. stb.

egy- két- és háromvasú ekéit, aczél fogó fogas-láncboronáit, eredeti amerikai gyűjtő-gépeit és Gröber-féle szabáldalmazott szabályozható kézi kapáló-ekéjét, úgymint mindenféle egyéb gazdasági gépeit a legelőnyösebb feltételek mellett.

Raktár és állandó kiállítás

Bleyer Adolfnál,
(Kecskeméten, Szécsényi-útea 2. szám),
kivánatra képes árjegyzékkel készsggel ingyen és bérmentve szolgál.

6 (26-5)

Kiadó üzlethelyiség.

A Szécsényi-útea 2. szám alatti házban az üzlethelyiség bérbeadtatik.

Bővebbet

Bleyer László
és társa cézgnél.

55 (2-1)

ÜZLET MEGNYITÁS.

Van szerencém a nagyközönség tudására hozni, hogy a búza-piacz téren levő Héjjas-féle saját házbán

fűszer-, csemege-bor-, liszt- és szeszecital-üzletet

nyitottam.

Midőn ezt nyilvánosságra hozom, ígérem, hogy a vásárló t. közönség bizalmát úgy az árúk jó minősége, mint lelkiismeretes és pontos kiszolgálás által megnyerni főtörökvésem leend.

Kiváló tisztelettel

HÉJJAS MIHÁLY.

236 (0-18)

Kiadó-lakás.

Az I-ső tized festő-útea 247. szám alatti Hankóvszky Pálné-féle házban három útczai szoba, egy előszoba, egy konyha, két kamra és egy pince f. évi Május hó 1-től bérbe adandó.

36 (3-3)

Kereser Adám.

Föld-haszonbérbeadás.

Zsitvay Béláné úrnő tulajdonához tartozó, csongrádi út mellett Városföldön, Gátér-dűlőben fekvő **186 kath. hold** kiterjedésű, első osztályú szántó és kaszálóból álló, gazdasági épületekkel ellátott

földbirtoka

(Daróczi Ferenc-féle föld) kedvező feltételek mellett f. évi Szeptember 29. napjától kezdve több évre haszonbérbe kiadandó.

Bővebb értesítést ad a tulajdonos, Nagy-Körösi-útea 29. sz. a. 53 (2-1)

KIADÓ-LAKÁS.

V. tized, tehén-útea 266. sz. a. foglalt ház — áll 4 szoba, 2 konyha, 2 kamra, 2 istállóból — folyó évi Május hó 1-től kedvező feltételek alatt több évre bérbeadandó.

Értekezhetni Dékány Mihálynál V. tized tehén-útea 256. sz. alatt. 43 (3-2)

Ház-eladás.

A Katona-soron 5-ik tized 328. sz. ház, mely 3 szoba, konyha, éléskamra, külön kamra, tiszta új épület, száraz szép lakás, szabadkézből eladó. értekezni lehet ugyanott a tulajdonossal.

48 (2-2)

A LEGJOBB Szivarka Papir A VALÓDI LE HOUBLON

Francis Gyártmány
CAWLEY & HENRY cégétől
PÁRISBAN
UTÁNZTÓL MINDENKI ÓVATIK!

27

Foraktár az Osztrák-Magyar monarchiában: O. TO KANI: Z & C., Süss im Himmli, 2, WIEN

A z e l s ő o s z t r á k

Ajtó-, ablak- és szobatalajgyári társaság

BÉCSBEN, IV. Heumühlgasse 13. alap. 1817.

MARKERT M. vezetése alatt

ajánlja nagy árúraktárát, melyben kész ajtók és ablakok bezárólag képesekkel, úgyszintén puha hajtótalajok s tölgyfából amerikai fries és parquettalajok.

A gyár szárazfa-anyagjának nagy raktára által, mint szintén kész áruinak nagy készlete kötetkezében ama helyzetben van, hogy minden szükségletet fent nevezett árukból a legrövidebb idő alatt teljesíthet.

A gyár vállalkozik portálék előállítására, kaszárnyák, kórházak, iskolák, irodák stb. stb. berendezésére is, nem különben mindenféle, gépekkel előállítandó faművek elkészítésére, adott rajzok és minták után; kivéve a házi bútorokat.

Nyomatott Kecskeméten, Tóth Lászlónál. 1889.